

Faunabeheereenheid Flevoland
Albert Einsteinweg 4
8218 NH LELYSTAD

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320)-265265
Fax
(0320)-265260
E-mail
provincie@Flevoland.nl
Website
www.flevoland.nl

3516175

Verzenddatum
7-7-2026

Bijlagen

Uw kenmerk

Ons kenmerk
3516175

Onderwerp

Ontheffing Wet natuurbescherming voor het doden van edelherten in de Oostvaardersplassen

Geachte heer/mevrouw,

Op 7 juli 2023 hebben wij uw aanvraag voor een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming ontvangen voor het doden van edelherten in de Oostvaardersplassen (met geweer met gebruikmaking van demper) ontvangen. Op 30 juni 2026 ontvingen wij van u een aanvulling van uw aanvraag.

De activiteit vindt plaats op het grondgebied van de provincie Flevoland. Gedeputeerde Staten van Flevoland zijn daarom gelet op artikel 1.3 lid 1 van de Wet natuurbescherming het bevoegd gezag. Bij de beoordeling van de ontheffing zijn wij nagegaan of er geen andere bevredigende oplossing is, of de ontheffing nodig is voor genoemd belang in de Wet natuurbescherming en of er geen afbreuk wordt gedaan aan wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan Deze beoordeling heeft ertoe geleid dat wij de door u aangevraagde ontheffing verlenen. Hierbij ontvangt u ons besluit.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
namens deze,
Manager expertiseteam Natuur

Besluit van GEDEPUTEERDE STATEN van Flevoland op een verzoek voor een ontheffing op grond van de artikelen 3.10, 3.17, 3.25 en 3.26 van de Wet natuurbescherming.

Inhoudsopgave

- A. Besluit
- B. Motivering besluit
- B.1 Onderwerp van de aanvraag
- B.2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming
- B.3 Faunabeheerplan Grote hoefdieren 2024-2028
- B.4 Inhoudelijke beoordeling
- B.5 Toelichting op de voorschriften
- B.5 Conclusie
- C. Kennisgeving en afschriften
- D. Bezwaar

A. Besluit

Gedeputeerde Staten van Flevoland hebben besloten om,

- gelet op de artikelen 3.10, 3.17, 3.25 en 3.26 Wet natuurbescherming (verder: Wnb);
- gelet op de artikelen 3.13, 3.15 en 3.16 Besluit natuurbescherming (verder: Bnb);
- gelet op de Omgevingsverordening Flevoland (2022);
- gelet op het Faunabeheerplan 2024-2028, Algemeen deel, Faunabeheereenheid Flevoland;
- gelet op het Faunabeheerplan Grote hoefdieren 2024-2028;
- gelet op het belang van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van natuurlijke habitats en ter beperking van de omvang de populatie van dieren in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;

aan de Faunabeheereenheid Flevoland (verder: FBE) een ontheffing te verlenen voor:

- het doden van edelherten met geweer en met gebruikmaking van demper in het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen en in de gebieden daaromheen die voor de edelherten rechtstreeks te bereiken zijn (Kotterbos, Oostvaardersbos, Oostvaardersveld en Hollandse Hout ten zuiden van de Torenavalkweg);
- het gebruik van de ontheffing 24 uur per dag.

Aan deze ontheffing worden de volgende voorschriften verbonden:

Aangewezen personen

1. Afschot is toegestaan door personen in dienst van Staatsbosbeheer of handelend in opdracht van Staatsbosbeheer. Voorafgaand aan de start van het afschot dient jaarlijks een lijst met de namen van uitvoerende personen ingeleverd te worden bij de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek (via oostvaardersplassen@OFGV.nl).
2. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door personen in het bezit van een geldige jachttakte.

Aangewezen middelen en periode van afschot

3. Het afschot vindt plaats met de volgende middelen:
 - a) geweer;
 - b) geluidsdemper, deze is te allen tijde verplicht;
 - c) nachtzichtapparatuur, verplicht indien lichtomstandigheden dit noodzakelijk maken;
 - d) warmtebeeldapparatuur indien gewenst.
4. Het afschot van de edelherten mag plaatsvinden in de periode 1 augustus tot 1 mei.

Doelstand en termijn ontheffing

5. Afschot van de edelherten mag plaatsvinden tot een doelstand van 500 dieren, het is niet toegestaan dieren te doden als daarmee de doelstand onder de 500 komt.
6. De ontheffing is geldig van dagtekening tot 1 januari 2029.

Tellingen en bepaling afschot

7. Elk voorjaar worden de edelherten geteld door personen in dienst van Staatsbosbeheer of handelend in opdracht van Staatsbosbeheer.
8. Binnen een maand na afloop van een telling worden de resultaten hiervan aangeleverd aan de provincie via wetnatuurbescherming@flevoland.nl en aan de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek via Oostvaardersplassen@ofgv.nl onder vermelding van het kenmerk 3148133. Hierbij dient het aantal edelherten indien mogelijk onderverdeeld te worden naar geslacht en leeftijd.

Overig

9. Het afschot wordt binnen 24 uur geregistreerd in het Fauna Registratie Systeem (verder: FRS).
10. Staatsbosbeheer is verantwoordelijk voor de invoer van de gegevens in het hierboven voorgeschreven FRS.
11. De FBE draagt er zorg voor dat informatie in deze afdeling voorgeschreven digitale faunaregistratiesysteem tenminste gedurende vijf jaar na registratie van de informatie wordt bewaard in het systeem waarin de informatie is geregistreerd.

B. Motivering van het besluit

B.1 Onderwerp van de aanvraag

Zoals hieronder onder procesverloop verder wordt toegelicht genoemd, hebben wij naar aanleiding van uw aanvraag van 7 juli 2023 een ontheffing verleend. Deze aanvraag zag op het afschot van edelherten in de Oostvaardersplassen. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (verder: Raad van State) heeft deze ontheffing vernietigd. Wij moeten daarom opnieuw op uw aanvraag van 7 juli 2023 beslissen. Naar aanleiding van de einduitspraak van de Raad van State, heeft u uw aanvraag van 7 juli 2023 op 30 juni 2026 aangevuld.

In deze hernieuwde aanvraag wordt rekening gehouden met deze uitspraak door een aantal aanvullingen op de oorspronkelijke aanvraag. Zo heeft de Universiteit van Amsterdam recentelijk een onderzoek gedaan naar de genetische variatie van de in de Oostvaardersplassen aanwezige edelherten. Eerder zijn adviezen gedaan door (NAAM) over de effecten van de regulatie van de aantallen grote herbivoren in de Oostvaardersplassen. (NAAM) heeft vanuit zijn expertise geadviseerd over de mogelijke alternatieven voor het afschot van de edelherten. Deze stukken zijn allen bij de aanvraag gevoegd.

De volgende stukken zijn gebruikt voor de beoordeling van de aanvraag:

Stukken gebruikt bij beoordeling aanvraag	Kenmerk edocs
Aanvraag ontheffing	3522648
Faunabeheerplan Grote hoefdieren 2024-2028	3158050
Faunabeheerplan 2024-2028, Algemeen deel, Faunabeheereenheid Flevoland	3158048
Anticonceptie bij vrij levende edelherten in de Oostvaardersplassen	3518783
Evaluatie van de effecten van de regulatie van de aantallen grote herbivoren in de Oostvaardersplassen	3518782
Genetische variatie in de populaties van grote grazers in de Oostvaardersplassen	3522228
Uitvoeringsplan faunabeheer Oostvaardersplassen 2026-2027	3517472
Memo Staat van instandhouding edelherten in de Oostvaardersplassen, mei 2023	3151963

B.2 Wettelijk kader

Overgangsrecht Omgevingswet

De aanvraag voor het afschot van edelherten in de Oostvaardersplassen dateert van 7 juli 2023. Hierop is door diverse juridische procedures nog steeds geen onherroepelijk besluit genomen. In dit geval bepaalt artikel 2.9, lid 1, onder a, van de Aanvullingswet natuur Omgevingswet dat het oude recht van toepassing blijft. In dit geval is dit de Wet natuurbescherming. Dit betekent dat onderhavig besluit wordt genomen op grond van de Wet natuurbescherming.

Procesverloop

Bij besluit van 6 december 2023 is aan Stichting Faunabeheereenheid Flevoland voor de periode van 1 januari 2024 tot en met 31 december 2028 een ontheffing verleend als bedoeld in artikel 3.17 van de Wet natuurbescherming (hierna: de Wnb) voor het doden van edelherten met een geweer en gebruikmaking van een demper in de Oostvaardersplassen en de gebieden daaromheen.

Bij uitspraak van 23 december 2024 heeft de rechtbank het door de Stichting Stamina daartegen ingestelde beroep ongegrond verklaard. In een tussenuitspraak van 23 juli 2025 heeft de Raad van State overwogen dat wij niet aannemelijk hebben gemaakt dat een populatie van 500 edelherten in de Oostvaardersplassen voldoende genetisch divers zou zijn. Deze tekortkoming, zo vervolgt de tussenuitspraak, kan niet worden ondervangen door maatregelen om de populatie te monitoren en/of het via natuurlijke of kunstmatige weg zorgen voor nieuwe dieren. Die maatregelen zijn ook niet vastgelegd in de aan de ontheffing verbonden voorschriften, zodat de tijdige uitvoering en instandhouding hiervan onvoldoende verzekerd zijn. De Raad van State had ons opgedragen om binnen zestien weken na de verzending van de tussenuitspraak het daarin geconstateerde gebrek in het besluit van 6 december 2023 te herstellen.

Bij besluit van 30 september 2025 (hierna: het herstelbesluit) heeft het college het besluit van 6 december 2023 gewijzigd door daaraan nadere voorschriften te verbinden. Deze voorschriften zagen op het starten van een monitoringsonderzoek naar de genetische variatie van de edelhertenpopulatie.

Bij uitspraak van 11 februari 2026 heeft de Raad van State met betrekking tot het hoger beroep van Stamina vervolgens besloten dat Stamina terecht aanvoert dat eerst de uitkomst van het onderzoek moet worden afgewacht, voordat een ontheffing voor het afschot van de edelherten in de Oostvaardersplassen had mogen worden verleend. De verleende ontheffing is vernietigd, waarmee het afschot van edelherten vanaf 11 februari 2026 stil ligt.

Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Op grond van artikel 3.10, eerste lid sub a, van de Wnb is het verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wnb, opzettelijk te doden of te vangen. Het edelhert staat op de betreffende bijlage en is een beschermde inheemse diersoort.

Gedeputeerde Staten kunnen op basis van art. 3.17 Wnb een ontheffing verlenen om edelherten te doden, indien onder andere is voldaan aan de volgende voorwaarden:

1. er is geen andere bevredigende oplossing;
2. zij is nodig:
 - a. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - b. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren in verband met de maximale draagkracht van het gebied.
3. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Aangewezen middelen

Op grond van artikel 3.25 Wnb worden bij het verlenen van een ontheffing als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid Wnb, middelen aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde dieren mogen worden gebruikt. In deze situatie wordt als middel het geweer aangewezen. Voor verdere voorwaarden en eisen aan een geweer en munitie wordt verwezen naar artikel 3.13 en 3.14 van het Bnb.

Regels omtrent gebruik van het geweer

In artikel 3.26, tweede lid Wnb, is benoemd dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aan het gebruik van het geweer regels kunnen worden gesteld, met name met betrekking tot het gebruik van middelen op, aan of bij het geweer zoals een demper. In artikel 3.13 Bnb is bepaald dat een geweer als bedoeld in artikel 3.26, eerste lid, van de Wnb niet mag worden voorzien van een kunstmatige lichtbron of een voorziening om de prooi te verlichten. Verder is in artikel 3.16 van het Bnb opgenomen dat het verboden is een geweer te gebruiken ter uitoefening van het bepaalde bij of krachtens de wet voor zonsopgang en na zonsondergang en binnen de bebouwde kom of op onmiddellijk aangrenzende terreinen. Wij kunnen binnen de ontheffing voor het doden van edelherten tevens ontheffing van deze beperkingen verlenen op grond van artikel 3.26, derde lid Wnb.

Conclusie

Gezien bovenstaande worden in deze ontheffing aan het gebruik van een geweer regels gesteld. Ontheffing wordt verleend om het edelhert met het geweer voorzien van geluiddemper te mogen doden. De ontheffing mag 24 uur per dag worden gebruikt.

B.3 Faunabeheerplan Grote Hoefdieren 2024-2028

Op 1 januari 2024 is het huidige Faunabeheerplan Flevoland 2019-2023 afgelopen. Op 5 september 2023 heeft Gedeputeerde Staten van Flevoland het Faunabeheerplan 2024-2028, Algemeen deel, Faunabeheereenheid Flevoland en het hierbij horende Faunabeheerplan Grote Hoefdieren 2024-2028 (verder: FBP Grote hoefdieren) goedgekeurd. In het FBP Grote hoefdieren wordt het beleid en beheer t.a.v. de grote hoefdieren binnen de provincie Flevoland voor de komende vijf jaar uitgewerkt. De inhoud van het FBP Grote hoefdieren is voor wat betreft de edelherten in de Oostvaardersplassen een uitwerking van het vervolgbeleid n.a.v. het door de provincie Flevoland vastgestelde Beleidskader beheer Oostvaardersplassen. Het FBP Grote hoefdieren is ook voor het overige in lijn met het geldende provinciaal beleid, zoals de Omgevingsverordening Flevoland waarin in hoofdstuk 8 nadere regels worden gesteld over faunabeheerplannen.

De reset van de grote grazers naar 1.100 dieren, waaronder 500 edelherten is inmiddels voor een groot deel uitgevoerd. Op grond van de aantallen herten in 2025 en de laatste telling in mei 2026 kan gesteld worden dat er minimaal 639 edelherten aanwezig zijn in het gebied. Dit aantal moet worden teruggebracht naar 500 dieren, waarna de populatie edelherten op dit niveau zal worden gehouden. Dit beheer is in het FBP Grote hoefdieren vastgelegd. Er is door de Faunabeheereenheid Flevoland ontheffing gevraagd om dat beheer uit te kunnen voeren.

B.4 Inhoudelijke beoordeling aanvraag

Noodzaak ontheffing

De ontheffing wordt verleend op basis van twee wettelijke gronden:

1. het belang van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van natuurlijke habitats;
2. ter beperking van de omvang de populatie van dieren in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden en

Hieronder volgt een onderbouwing per wettelijke grond. Voor een uitgebreide onderbouwing wordt verwezen naar het FBP Grote hoefdieren.

Ad 1: Noodzaak tot het afschot van de herten in het belang van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van natuurlijke habitats

Het besluit tot afschot van edelherten naar een stand van ongeveer 500 dieren wordt genomen met het oog op het kunnen behalen van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen voor de aangewezen

broedvogels en niet-broedvogels en het herstel van de biodiversiteit in het Natura-2000 gebied Oostvaardersplassen. In het FBP Grote hoefdieren is dit nader gemotiveerd.

In het FBP Grote hoefdieren is te lezen dat de toename in begrazingsdruk door onder meer de edelherten in de Oostvaardersplassen voor een steeds verdergaande omzetting van rietland, ruigte en struweel in kort grasland heeft gezorgd. Hiermee zijn de afgelopen twee decennia de totale variatie in vegetatiestructuur en daarmee de natuurlijke habitats sterk afgenomen met zeer negatieve gevolgen voor diersoorten die daarvan afhankelijk zijn.

Dit is gebleken uit diverse rapporten. In eerste instantie is er onderzoek door Sweco gedaan (Sweco 2018; Effecten edelhert op wilde flora en fauna en natuurlijke habitats in de Oostvaardersplassen), later door Mouissie (Mouissie, M., et al, 2020; De effecten van grote herbivoren op de natuur in de Oostvaardersplassen. Ecologisch deskundigenrapport) en meer recent nog door (NAAM) (Wassen 2025; Evaluatie van de effecten van de regulatie van de aantallen grote herbivoren in de Oostvaardersplassen).

Het FBP Grote hoefdieren stelt dat:

In 'De effecten van grote herbivoren op de natuur in de Oostvaardersplassen' (Mouissie et al; 2020) wordt aangegeven dat: 'het uitzetten van runderen, paarden en edelherten, zonder dat de aantallen werden gereguleerd, heeft geresulteerd in een monotone, uitgestrekte grasvlakte, waar bomen, struiken, riet en ruigte nagenoeg ontbreken. Als gevolg van dit verlies aan natuurlijke habitats zijn 19 broedvogelsoorten, die in Nederland bedreigd zijn en op de Rode Lijst staan, verdwenen..... De intensieve begrazing heeft ook geleid tot het vrijwel volledig verdwijnen van de inheemse plantenetende zoogdieren (ree, haas, veldmuis) en sterke vermindering van muizen etende roofvogels'

Het FBP Grote hoefdieren stelt verder:

'Het aantal soorten broedvogels in het grazige deel is van 1997 tot 2012 afgenomen. De afname werd vooral veroorzaakt door het verdwijnen van broedhabitat (oevervegetatie, ruigte, riet, struweel, bomen). Na 2012 is het aantal soorten broedvogels in het grazige deel voorzichtig toegenomen door inrichtingsmaatregelen in het kader van ICMO (figuur 9). Na 2016 is deze stijging verder toegenomen door de inrichtingsmaatregelen in het kader van Natura-2000 en het provinciaal beleidskader beheer Oostvaardersplassen en het populatiebeheer. De eerste resultaten zijn het iets ruiger worden van de graslanden en de vegetatie in de plantvakken, en het feit dat de rietvegetaties minder worden betreden door de grote herbivoren en weer een dichte rietvegetatie vormen.'

Hieruit blijkt dat het verminderen van onder meer de populatie edelherten het gewenste effect heeft. Vegetatie en biodiversiteit zijn zich aan het herstellen. De aantallen broedvogels nemen weer toe. De verlaging van het aantal grote grazers naar in totaal 1.100 dieren, waarvan ongeveer 500 edelherten, pakt ook gunstig uit voor de Natura 2000-doelen voor het gebied.

Dit wordt bekrachtigd door de evaluatie die in 2025 door (NAAM) is uitgevoerd naar de effecten van de regulatie van de aantallen grote herbivoren in de Oostvaardersplassen. (NAAM) trekt in deze evaluatie de volgende samenvattende conclusie:

'Samenvattend kan geconcludeerd worden dat de compleetheid van het ecosysteem van de grazige randzone sterk verbeterd is sinds de start van de regulatie van de aantallen grote herbivoren in de Oostvaardersplassen. Het ecologisch functioneren en de biodiversiteit van de grazige randzone is aanzienlijk toegenomen. Er zijn geen aanwijzingen dat de regulatie van grote herbivoren van invloed is op de aantallen ganzen en de aantallen ruiende Grauwe ganzen.'

Deze conclusie is gebaseerd op de volgende constatering:

- *'De in 1996 aanwezige variatie in vegetatietypen in de grazige randzone van de OVP, was in 2016 ten tijde van jarenlange overbegrazing van het grasland sterk afgenomen, maar deze is in 2023 weer enigszins hersteld. Tevens is de hoogte van grassen en kruiden in augustus 2023 toegenomen tot meer dan 40 cm en bloeien de grassen en kruiden wederom, na jarenlange vrijwel niet gebloeid te hebben ten gevolge van de overbegrazing. Dit trekt ook*

insecten aan. Er blijkt een duidelijk verband te bestaan tussen de aantallen grote grazers en de grashoogte in augustus; lagere aantallen grote grazers leiden tot een hogere grashoogte.'

- *'De dichtheid aan broedvogels in de randzone bereikte een dieptepunt in 2016. Deze is in 2022 weer herstellende, maar de aanvankelijke hoge dichtheden zoals die in 1997 werden waargenomen, zijn nog niet bereikt. Het aantal Natura 2000 soorten was het laagste in 2007, 2012 en 2016 en het aantal Rode Lijst soorten was het laagste in 2012. Deze neerwaartse trends van hoge aantallen broedparen in 1997 in de randzone naar lage aantallen in de jaren 2007, 2012 en 2016 zijn in 2022 weer herstellende. Dit geldt zowel voor Natura 2000-vogelsoorten, Rode Lijst soorten als algemene soorten. Helaas is echter een aantal kenmerkende broedvogelsoorten verdwenen in de jaren van sterke overbegrazing, die nog niet zijn teruggekeerd.'*

Op basis van voorgaande is duidelijk dat het besluit tot afschot van edelherten naar een stand van ongeveer 500 dieren bijdraagt aan het behoud van de wilde flora en fauna en de instandhouding van natuurlijke habitats in het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen.

Ad 2: Noodzakelijk ter beperking van de omvang van de populatie edelherten in verband met de maximale draagkracht van het gebied

In het FBP Grote hoefdieren wordt ook uitgelegd dat het nodig is de populatie edelherten te reduceren in verband met de maximale draagkracht van het gebied. Er wordt gesteld:

'In het leefgebied in de Oostvaardersplassen wordt de draagkracht van het edelhert bepaald door het aantal edelherten dat in het gebied kan voorkomen, zonder dat het behalen van de natuurdoelen (biodiversiteit, Natura-2000, Natuur Netwerk Nederland) in gevaar komt. Ook dient voldoende voedsel aanwezig te zijn voor het voortbestaan van een gezonde en vitale populatie edelherten. Bij het overschrijden van de maximale draagkracht treedt een negatieve ontwikkeling op in de diversiteit aan habitats met als gevolg een (periodiek) voedseltekort voor de edelherten (zoals we de afgelopen decennia in het gebied zagen optreden).'

De Oostvaardersplassen zijn voedselrijk en er komen geen predatoren of andere van belang zijnde natuurlijke processen voor die invloed hebben op de omvang van populatie edelherten. Na 25 jaar begrazingsbeheer door edelherten valt op dat in die omstandigheden de natuurlijke populatiedynamiek van de edelherten niet leidt tot de gewenste diversiteit aan habitats in het grazige deel (half open boslandschap). Na een winter met hoge sterfte is de populatieomvang in één of twee seizoenen terug op het niveau van vóór de betreffende winter. In twee seizoenen is er onvoldoende tijd voor spontaan herstel van vegetaties, laat staan van de daaraan gekoppelde biodiversiteit. Struweelvorming kan alleen succesvol op gang komen, indien meerdere jaren achtereenvolgend een lage begrazingsdruk aanwezig is (Cornelissen; 2017).'

In het Beleidskader beheer Oostvaardersplassen is nagegaan wat een acceptabele begrazingsdruk en noodzakelijke omvang van de populatie grote grazers is, aan de hand van gegevens uit een periode dat wintersterfte van de grote grazers in het gebied beperkt was tot een sterfte van 5-10%. Dat is de natuurlijke sterfte in dit gebied als er geen voedseltekort is. Deze situatie deed zich in het kerngebied voor rond de eeuwwisseling. Het aantal edelherten bedroeg toen ook ongeveer 500 dieren. In de jaren negentig was er nog sprake van een grote variatie aan vegetaties in het gebied, was er meer dan voldoende voedsel per grote grazer aanwezig en was er ruimte voor behoud en ontwikkeling van verschillende vegetatietypen en -structuren.

Het FBP Grote hoefdieren stelt verder:

'Om de effecten van het veranderende beheer van de grote herbivoren op de landschapontwikkeling, biodiversiteit en Natura-2000 doelen te volgen, is langjarig onderzoek nodig. Landschaps-ecologische ontwikkelingen dienen altijd over een langere termijn te worden beschouwd. Daarom gaat dit faunabeheerplan voor de duur van het plan uit van een voorjaarsstand van 1.100 grote herbivoren, waarvan 500 edelherten.'

Op basis van voorgaande is duidelijk dat het besluit tot afschot van edelherten naar een stand van ongeveer 500 dieren bijdraagt aan de beperking van de omvang van de populatie van dieren in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden.

Andere bevredigende oplossingen

Afschot van dieren moet gezien worden als een uiterste oplossing, indien er geen andere bevredigende oplossing is. Hierboven is beschreven waarom de reductie van het aantal edelherten noodzakelijk is.

Naast afschot zijn anticonceptie, het vangen en herplaatsen van edelherten in andere natuurgebieden in en buiten Nederland, het uitrasteren van gebieden en het vergroten van het gebied overwogen als alternatieven om dit lagere aantal te bereiken. Hieronder wordt aangegeven waarom deze mogelijkheden niet haalbaar zijn en geen andere bevredigende oplossing zijn.

Anticonceptie

Anticonceptie als middel om doelstand van edelherten te bereiken en/of te behouden is op dit moment geen reële mogelijkheid. Niet alleen is het vanuit dierenwelzijnsoogpunt en praktische uitvoerbaarheid niet wenselijk, maar het levert pas resultaat op de langere termijn. Dit blijkt uit een studie uit 2016 uitgevoerd door Alterra (QuickScan Contraceptie Hoefdieren, Alterra Wageningen UR – Tema Dierecologie, Wageningen, april 2016). Conclusie van de deze studie is dat er in theorie mogelijkheden bestaan om populatiebeheer middels anticonceptie toe te passen bij vrij levende hoefdierpopulaties, maar dat in de praktijk nog veel onderzoek nodig is om tot een effectieve methode te komen die praktisch uitvoerbaar is en het juiste effect heeft zonder ongewenste bijeffecten.

Anticonceptie staat bovendien de ontwikkeling van een gezonde natuurlijke populatie met voldoende genenvariatie in de weg. Daarnaast is niet bekend wat de gevolgen zijn op het sociale gedrag van de dieren en de effecten van het in het milieu komen van de anticonceptiestoffen voor het ecosysteem (bijvoorbeeld stapeling in de voedselketen en verontreiniging van oppervlaktewater).

Met het oog op het beheer van de edelherten na de reset wordt is door de Universiteit Utrecht in 2019 aanvullend een verkennend literatuuronderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor anticonceptie op de langere termijn. De resultaten van dit onderzoek zijn begin 2020 beschikbaar gekomen. Ook uit dit onderzoek blijkt dat anticonceptie op dit moment geen reële optie is. Er zitten vele haken en ogen aan, met name op het gebied van praktische uitvoerbaarheid.

Over de praktische uitvoerbaarheid van anticonceptie in een gebied zoals de Oostvaardersplassen is in 2025 advies gevraagd aan (NAAM), dierenarts en eigenaar Veterinair en Immobilisatie Adviesbureau. Zijn conclusie is dat anticonceptie in dit geval geen reële optie is. De specifieke omstandigheden in de Oostvaardersplassen maken dat het op afstand schieten van edelherten met een pijl voor de toediening van een anticonceptivum in de praktijk onmogelijk is. Handmatige injectie is per definitie niet mogelijk, tenzij dieren gevangen en onder narcose gebracht worden, dan wel in een speciale constructie gefixeerd worden. Beide methodes zijn onwenselijk en onuitvoerbaar. Meerdere individuen darten in een vrij levende groep dieren is alleen mogelijk als de dieren gewend zijn aan mensen of rijdende voertuigen (eigen ervaring van (NAAM) met o.a. wisenten, runderen, paarden en dam- en edelherten). In de Oostvaardersplassen is daarvan geen sprake.

De dieren zijn bijzonder schuw. Het is uitgesloten dat dichtbij genoeg gekomen kan worden om de benodigde dart op het edelhert te kunnen schieten. Dit heeft te maken met de vereiste grootte en gewicht van de dart. In principe is de inzet van tijdelijke dan wel permanente vangkralen waarbinnen de dieren kunnen worden behandeld mogelijk. Deze methode wordt al in Nederland gebruikt door boeren o.a. voor het verplichte (bloed)onderzoek c.q. behandeling van dieren onder natuurlijke begrazing; waarbij de dieren jaarrond buiten lopen en nooit in de hand komen. Voor de situatie in de Oostvaardersplassen acht (NAAM) het gebruik van een vangkraal niet opportuun. Het is uiterst onzeker of en welke dieren (aselectief) zich laten lokken en dus behandelen. Het grote aantal edelherten in de Oostvaardersplassen vereist de opzet van meerdere (tijdelijke) vangkralen en over een lange periode. De kans bestaat op het missen van een groot aantal dieren. Lokken zal dagen tot weken kunnen beslaan. Hierdoor moeten de op de eerste dagen gevangen dieren onnodig lang in de kraal verblijven. Herhalen van de vaccinatie met een interval van 4 – 6 weken tussen 1^e en 2^e dosis - zoals de fabrikant van Improvac® (het enige GnRH vaccin dat in Nederland verkrijgbaar is) aangeeft in de bijsluiters is absoluut onhaalbaar met als gevolg een teleurstellend resultaat van de ingreep. Daarnaast moet volgens de literatuur de behandeling minimaal jaarlijks worden herhaald. Hoe vaker de dieren moeten worden behandeld,

hoe moeilijker het wordt ze een volgende keer te benaderen, waardoor de effectiviteit van de behandeling afneemt.

Vangen en herplaatsen van dieren

Er is onderzocht of het herplaatsen van de edelherten een optie is. Hiertoe is door Wageningen University Research een QuickScan uitgevoerd (Uitplaatsing van grote grazers uit de Oostvaardersplassen, een QuickScan van potentiële uitzetgebieden, augustus 2018). Ook heeft de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) haar zienswijze gegeven op dierenwelzijn, diergezondheid en ethische aspecten met betrekking tot de herplaatsing van edelherten en konikpaarden (brief van 30 augustus 2018 met kenmerk RDA.2018.223).

Op basis van dierenwelzijnsaspecten adviseert de RDA om geen edelherten uit te plaatsen. Herten zijn zeer stressgevoelig. Voor zover bekend is er in andere situaties waarin herten verplaatst zijn altijd gewerkt met herten die waren opgegroeid onder omstandigheden waar ze gewend waren aan de nabijheid van mensen (een hertenfarm of een dierenpark). De herten in de Oostvaardersplassen zijn opgegroeid als wilde dieren. Zowel het vangen van de dieren als transport zal een zodanige stress opleveren dat er een groot risico is voor uitval als gevolg van verwondingen en stress.

Tijdens het afschot van de dieren de afgelopen jaren is ook ondervonden dat de dieren zeer moeilijk benaderbaar zijn, ze vluchten vaak al op een afstand van een paar honderd meter. Voor het vangen van de herten zou bovendien een grote vanginstallatie met ondoorzichtige schermen opgezet moeten worden binnen de Oostvaardersplassen. De ruimtelijke impact van dergelijke maatregelen zullen volgens de RDA zodanig zijn dan ook significante effecten op de Natura 2000-doelen niet uit te sluiten zijn. Familiegroepen zijn bovendien moeilijk te maken, terwijl het transport in groeps-/familieverband wel belangrijk zou zijn.

Als het al lukt de dieren te vangen en in een vrachtauto te zetten dan rijst vervolgens bovendien de vraag waar de dieren heen zouden moeten. In Nederland zijn hiervoor geen plekken beschikbaar en lange reizen naar het buitenland, mochten daar al plekken beschikbaar zijn voor de dieren, zijn niet realistisch vanuit dierenwelzijn en kostenaspecten.

Uitrasteren van het leefgebied

Een maatregel om schade aan flora en fauna te voorkomen zonder aantallen edelherten te verlagen kan het plaatsen van rasters zijn. In de situatie dat het leefgebied zou worden verkleind, doordat te beschermen vegetatietypes worden uitgerasterd, zonder de populatie edelherten op een vast aantal te houden, kan er in de winter onvoldoende voedsel voor de dieren aanwezig zijn. Het uitrasteren van (delen van) het leefgebied is daarmee strijdig met het belang van de dieren. Uitrasteren is dan ook maar heel beperkt een duurzame oplossing.

Vergroting van het natuurgebied

Vergroting van het natuurgebied door een verbinding aan te leggen van de Oostvaardersplassen naar het Horsterwold is evenmin een reële oplossing. Het Kabinet Rutte I heeft besloten het Oostvaarderswold (of de Oostvaarderswissel) niet aan te leggen. De oorspronkelijk voor de aanleg van het Oostvaarderswold gereserveerde gronden zijn inmiddels deels verkocht aan particuliere ondernemers ten behoeve van landbouwkundig gebruik en deels via ruil overgedaan aan het Rijksvastgoedbedrijf. Openstelling van het Hollandse Hout voor de edelherten vormt evenmin een oplossing voor het probleem. Onder meer omdat in het Hollandse Hout edelherten beschutting kunnen vinden, maar onvoldoende voedsel. Overigens is het vergroten van het natuurgebied in het algemeen slechts een tijdelijke oplossing. Bij meer beschikbare ruimte en dus meer voedsel zal het aantal edelherten zich snel uitbreiden en binnen enkele jaren is er dan alsnog een vergelijkbare situatie als in 2018 het geval was.

Het afvangen en uitplaatsen van konikpaarden en/of hekrunderen

Het afvangen en uitplaatsen van alle konikpaarden en hekrunderen uit het gebied waardoor er minder edelherten afgeschoten hoeven te worden is evenmin een bevredigende oplossing. De paarden, runderen en herten begrazen het gebied op een verschillende manier. Die verschillende soorten begrazing zijn allemaal

nodig voor variëteit aan begroeiing die nodig is voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de vogelsoorten waarvoor Oostvaardersplassen als Natura 2000-gebied is aangewezen.

Conclusie

De conclusie van bovenstaande is dat er geen andere bevredigende oplossing is om vermindering van het aantal edelherten in de Oostvaardersplassen op korte termijn te bereiken dan door middel van afschot.

Gunstige staat van instandhouding

De doelstand van het aantal edelherten in het gebied is circa 500 dieren. Dit is ruim voldoende om de populatie op verantwoorde wijze in stand te houden. Op basis van een notitie van Staatsbosbeheer (Notitie: Gunstige staat van instandhouding edelherten Oostvaarderplassen, mei 2023, Staatsbosbeheer) wordt in het FBP Grote hoefdieren geconcludeerd dat de genetische diversiteit van de startpopulatie in 1992 en van de populatie in 2016 voldoende groot is en de levensvatbaarheid van de populatie edelherten in de OVP niet in het geding komt.

Afgelopen half jaar is er genetisch onderzoek gedaan door Universiteit van Amsterdam (verder: UvA) naar de genetische variatie van de populatie edelherten in de Oostvaardersplassen.

Uit dit onderzoek blijkt dat er weinig sporen van inteelt aanwezig zijn binnen de populatie edelherten in de Oostvaardersplassen. De inteeltcoëfficiënt voor de Oostvaardersplassen in 2026 is gemiddeld erg laag, zelfs veel lager dan die van de eerdere steekproef uit 2007 (de Jong et al., 2020).

De afname van de inteeltcoëfficiënt is goed te begrijpen als de voorgeschiedenis van de populatie in ogenschouw genomen wordt. De populatie in de Oostvaardersplassen is in 1992 gesticht door introductie van edelherten uit meerdere Europese populaties, met name uit Schotland en Tsjechië. In 2007 waren er dus maar enkele generaties geweest, en heeft recombinatie nog geen tijd gehad om de genetische variatie van de verschillende bronpopulaties te homogeniseren. We zijn inmiddels weer bijna 20 jaar later, en inmiddels heeft recombinatie de genetische variatie goed gemengd.

In vergelijking met andere Nederlandse en Europese populaties is de populatie in de Oostvaardersplassen duidelijk de minst ingeteelde, en dit was ook al het geval in 2007.

De waarde van inteeltcoëfficiënt in de Oostvaardersplassen is ook lager dan die in alle andere populaties waarvoor genoom-wijde genotype data beschikbaar is, zowel die in Nederland als in negen andere Europese landen. De populatie in de Oostvaardersplassen is ook één van slechts twee populaties in Europa waar individuen zonder inteeltcoëfficiënt gevonden zijn. In de populatie in de Oostvaardersplassen was dit het geval in allebei de jaren waarin gegenotypeerd is. De andere populatie is interessant genoeg de populatie uit West-Tsjechië, waar veel van de dieren vandaan zijn gehaald die oorspronkelijk in de Oostvaardersplassen zijn geïntroduceerd. Tussen de weinige andere populaties die een vergelijkbaar laag niveau van inteeltcoëfficiënt hebben zitten de populaties uit Schotland en Tsjechië, de belangrijkste bronpopulaties voor de introductie in de Oostvaardersplassen. Dit betekent dat voor de oorspronkelijke introductie een goede keuze is gemaakt, zelfs zonder de genomische informatie die nu beschikbaar is.

Op basis van voorgaande kan de conclusie worden getrokken dat de populatie edelherten in de Oostvaardersplassen één van de gezondste populaties in Nederland en zelfs in Europa is. Dit geeft aan dat de regulering van de populatie door afschot geen negatieve gevolgen heeft voor de genetische diversiteit van de populatie en de hoeveelheid inteelt. De edelhertenpopulatie in de Oostvaardersplassen is gezond en is bovendien groot genoeg om levensvatbaar op de lange termijn te zijn. Nu inteelt geen rol van betekenis speelt in de populatie edelherten in de Oostvaardersplassen, kan met zekerheid worden gesteld dat het populatiebeheer van edelherten tot een doelstand van 500 individuen geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De conclusie is daarom dat met een stand van 500 edelherten geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Andere soorten dan het edelhert

Er is ontheffing aangevraagd voor het edelhert. Wij wijzen u erop dat er, naast het edelhert, andere beschermde soorten in het gebied (kunnen) voorkomen. Omdat de ontheffing niet ziet op andere soorten dan het edelhert, dient u te voorkomen dat u verbodsbepalingen uit de Wnb (thans Omgevingswet) overtreedt ten aanzien van andere niet-vrijgestelde beschermde soorten.

B.5 Toelichting op de voorschriften

Voorschrift 1 t/m 2: Aangewezen personen

Afschot is toegestaan door personen in dienst van Staatsbosbeheer of werkend in opdracht van Staatsbosbeheer. Voorafgaand aan uitvoering van de ontheffing dient een lijst van de namen van uitvoerende personen ingeleverd te worden bij de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek.

Voorschrift 3 t/m 4: Aangewezen middelen en afschotperiode

Voor het afschot kan gebruik worden gemaakt van een geweer dat dat voldoet aan de eisen die hiervoor gelden voor het afschot van edelherten (art. 3.15 Besluit natuurbescherming).

Het is toegestaan na zonsondergang en voor zonsopkomst van de ontheffing gebruik te maken. Het is van belang dat er in de schemer in de ochtend en avond geschoten kan worden, omdat met name dan de dieren beter benaderbaar zijn.

Op grond van artikel 3.26 lid 2 van de Wnb wordt het gebruik van demper verplicht en een warmtebeeldrichtkijker en/of -apparatuur en nachtzichtapparatuur toegestaan. Voor de demper geldt dat deze te allen tijde gebruikt dient te worden. Edelherten zijn zeer schuw en gebruik van een demper maakt afschot makkelijker te realiseren. Bovendien zorgt het gebruik van een demper voor minder verstoring in het gebied van andere diersoorten en heeft het voor de personen die ermee werken gezondheidsvoordelen. Voor het gebruik van een demper is tevens een verlof op grond van de Wet wapens en munitie (Wm4) nodig.

Nachtzichtapparatuur dient gebruikt te worden indien de lichtomstandigheden dit nodig maken.

Voorschrift 5 en 6: Minimum aantal dieren en termijn ontheffing

De termijn van de ontheffing sluit aan bij de duur van het FBP Grote hoefdieren. De doelstand van het aantal edelherten is conform het FBP Grote Hoefdieren 500 dieren. Na het behalen van deze doelstand dienen er minimaal 500 edelherten in het gebied over te blijven. Er wordt gestreefd naar een geslachtsverhouding waarbij een gezonde en duurzame populatie mogelijk is.

Voorschrift 7 en 8: Tellingen en bepaling afschotaantal

Ieder voorjaar wordt het aantal edelherten geteld en aan de hand daarvan wordt het afschot voor dat seizoen bepaald. Staatsbosbeheer levert elk voorjaar na de telling aan de Faunabeheereenheid een uitvoeringsplan aan voor het afschot van het komende seizoen.

Ten aanzien van de geslachtsverhouding van de volwassen dieren is het uitgangspunt binnen het beheer van de populaties het zorg dragen voor voldoende volwassen dieren en een geslachtsverhouding waarbij een gezonde en duurzame populatie mogelijk is. Het streven in het uitvoeringsplan afschot voor 2025/2026 is een verhouding van 1:1 man/vrouw indien mogelijk.

Voorschrift 9 t/m 11: Overig

Het afschot wordt geregistreerd in het FRS. Dit behoeft verder geen toelichting.

B.5 Conclusie

Uit bovenstaande blijkt dat het afschot van de edelherten in de Oostvaardersplassen tot ongeveer 500 dieren nodig is in het belang van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van natuurlijke habitats en ter beperking van de omvang de populatie van dieren in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden. Er zijn geen andere bevredigende oplossingen. De gunstige staat van instandhouding van het edelhert is niet in het geding. De gevraagde ontheffing kan worden verleend.

C. Kennisgeving

Van dit besluit zal door ons kennis worden gegeven door middel van publicatie in het Provinciaal Blad.

Een afschrift zal worden verzonden aan de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek.

D. Bezwaar

Tegen dit besluit kunt u binnen zes weken na datum van verzending van deze brief schriftelijk bij ons bezwaar maken. Uw bezwaarschrift dient ondertekend te zijn en voorzien van uw naam en adres, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden van het bezwaar.

Nadere informatie over de bezwaarprocedure treft u aan in het hierna volgende informatieblad.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,

Informatieblad bezwaarprocedure Gedeputeerde Staten van Flevoland

Bezwaar

Tegen onze besluiten kunt u op grond van artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken na datum van verzending ervan bij ons schriftelijk bezwaar maken. Uw bezwaarschrift dient ondertekend en voorzien te zijn van uw naam en adres, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden van het bezwaar. U dient het bezwaar in op onze website

<https://www.flevoland.nl/loket/loketoverview/bezwaar-tegen-beslissing-provincie-6365>

Verzoek om voorlopige voorziening

Wanneer u van mening bent dat, in afwachting van de behandeling van uw bezwaarschrift, een voorlopige voorziening moet worden getroffen, kunt u een verzoek daartoe indienen bij de voorzieningenrechter. Het adres is Rechtbank Midden-Nederland, Afdeling Bestuursrecht, voorlopige voorzieningen, Postbus 16005, 3500 DA Utrecht. Uw verzoek om voorlopige voorziening wordt pas in behandeling genomen wanneer u griffierecht heeft betaald. De rechtbank laat u weten hoe hoog het griffierecht is en op welke wijze u dit kunt overmaken.

Overslaan van de bezwaarschriftenprocedure

Op grond van artikel 7:1a van de Algemene wet bestuursrecht kunt u in uw bezwaarschrift aangeven dat u de bezwaarschriftenprocedure wilt overslaan en rechtstreeks in beroep wilt gaan bij de bestuursrechter. In artikel 7:1 a tweede lid van de Algemene wet bestuursrecht is bepaald dat wij een dergelijk verzoek in ieder geval moeten afwijzen wanneer: A) het bezwaarschrift is gericht tegen het niet op tijd nemen van een besluit. B) tegen het besluit door een andere belanghebbende ook een ander bezwaarschrift is ingediend waarin zo'n verzoek niet is gedaan en dit bezwaarschrift ontvankelijk is.

Wij stemmen alleen in met het verzoek om de bezwaarschriftenprocedure over te slaan, wanneer de zaak daarvoor geschikt is. Wanneer dit het geval is, zenden wij het bezwaarschrift door aan de bevoegde rechter.

Proceskostenvergoeding

Tot slot wijzen wij u er nog op dat u op grond van artikel 7:15, tweede lid van de Algemene wet bestuursrecht bij ons – voordat wij een besluit hebben genomen op uw bezwaarschrift – een verzoek kunt indienen om de kosten die u redelijkerwijs in verband met de behandeling van uw bezwaarschrift moet maken, te vergoeden. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om kosten van rechtsbijstand, kosten van een getuige/deskundige; reis- en verblijfkosten, kosten van uittreksels uit openbare registers, telefoongesprekken. Bij het indienen van zo'n verzoek moet u het bedrag van de vergoeding aangeven en stukken overleggen waaruit blijkt dat u deze kosten daadwerkelijk heeft gemaakt. Bij het besluit dat wij op het bezwaarschrift nemen, wordt tegelijkertijd een besluit genomen op een ingediend verzoek om vergoeding van de kosten.